

Історико-політичні проблеми сучасного світу:
Збірник наукових статей. – Чернівці:
Чернівецький національний університет,
2022. – Т. 45. – С. 86-91
DOI: 10.31861/mhpi2022.45.86-91

Modern Historical and Political Issues:
Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University,
2022. – Volume. 45. – pp. 86-91
DOI: 10.31861/mhpi2022.45.86-91

УДК: 327(73):8=134

© Богдан Куделько¹

Вплив США на політику країн Латинської Америки

В даній статті досліджується історія відносин Сполучених Штатів Америки та країн Латинської Америки. Окреслено основні етапи їхнього розвитку та характерні особливості кожного з них. Досліджено як дані актори співіснували після отримання незалежності більшості латиноамериканських держав. Описано зміст доктрини Монро, політики «Великого кийка» та «політики добросусідства». Окреслено відносини у період перед Другою світовою війною та у часи Холодної війни. Проаналізовано дії США щодо впливу на внутрішню політику країн даного регіону в період загострення Холодної війни. Обґрунтовано думку про те, що США стали гегемоном спочатку у Південній Америці, а згодом розширювали свій вплив і на глобальний рівень. Встановлено, що після розпаду СРСР присутність Сполучених Штатів у регіоні зменшилась, проте вони і надалі активно втручаються у внутрішню політику латиноамериканських країн, хоч і в меншій мірі.

Ключові слова: Сполучені Штати Америки, Латинська Америка, Холодна війна, гегемонія, Організація американських держав.

Influence of the United States of America on Politics of Latin American Countries

This article examines the history of relations between the United States and Latin American countries. The main stages of the development and the defining characteristics of each of them are outlined. It is studied how these actors coexisted after gaining the independence from Spain of most Latin American countries. This article also describes how US expanded its territory by the treaties and wars. The content of the Monroe Doctrine, the Big Stick Policy and the Neighborhood Policy are defined. It analyses impact of these policies on US and Latin American countries. Differences in relations in the period before the Second World War and during the Cold War are outlined. Article demonstrates examples of US interference in Latin American region. The actions of the USA concerning the influence on the domestic policy of the countries of this region during the aggravation of the Cold War are analyzed. Article describes actions that were used against communism in certain countries of the region. It analyses Cuban Revolution and political crisis across the whole region in late 1970s - early 1980s and its impact on US. It is argued that the United States became a hegemon first in South America and later expanded its influence on a global scale. It is established that after the collapse of the Soviet Union, the presence of the United States in the region decreased, but they continue to actively interfere in the domestic politics of Latin American countries, albeit to a lesser extent. Article shows how globalization influenced Latin American countries and political changes that happened in this region. Author shares the opinion that USA still plays leading role in foreign policy of the region and as well trying to control to some extent everything that concerns domestic policy of the countries in the region of Latin America.

Keywords: United States of America, Latin America, Cold War, hegemony, Organization of American States.

Постановка наукової проблеми та її значення. Після отримання незалежності країни Латинської Америки потрапили у сфери впливу Сполучених Штатів Америки. Відносини між даними акторами протягом тривалого часу постійно змінювалися: від другорядного статусу до постійного втручання у внутрішні справи. Вплив США на латиноамериканські держави був

¹ Аспірант кафедри міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна. E-mail: kudelko.bohdan@chnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0001-8557-2240>.

різним, проте Вашингтон завжди залишався гегемоном та мав вирішальне значення для політики більшості держав регіону. Втручання було постійним, але відрізнялося, залежно від світового політичного контексту, зовнішньої політики США, часових рамок виникнення ситуації тощо. Саме Латинська Америка стала першим регіоном, в якому Сполучені Штати змогли встановити свою гегемонію та керувати усіма політичними процесами в ньому, за своїм бажанням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед сучасних дослідників, які прямо чи опосередковано торкаються даної проблеми, варто відзначити Луїса Агірре, який ґрунтовно дослідив баланс у відносинах між Сполученими Штатами та країнами Латинської Америки. Частково висвітлили дане питання Луїс Скеноні та Скотт Мейнварінг, які у своїй роботі дослідили вплив США на зміни режимів у певних державах регіону та демократизацію як ключовий інструмент впливу Сполучених Штатів. Суттєву увагу наслідкам втручань США у внутрішню політику інших держав приділила Катеріна Гаффі, а також Філіп Тревіс.

Мета статті – проаналізувати основні аспекти та етапи відносин між Сполученими Штатами та країнами Латинської Америки. Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних завдань: висвітлити початковий етап відносин після здобуття країнами Латинської Америки незалежності; встановити статуси акторів напередодні Другої світової війни; проаналізувати події, що відбувалися під час Холодної війни та їх вплив на ситуацію в регіоні; зрозуміти негативні наслідки глобалізації на її початковому етапі на країни Латинської Америки.

Виклад основного матеріалу. Відносини між США та країнами Латинської Америки є стабільними та довготривалими. Після зміцнення своєї незалежності від Іспанської імперії на початку XIX століття, їхні зв'язки з Сполученими Штатами були асиметричними, залежними та мали другорядне значення для Вашингтона. Винятками з цього є лише певні кризові ситуації, які вкрай рідко відбувалися у Латинській Америці. В основному в регіоні тривало «нормальне життя», а рішення стосовно регіону приймалися посадовцями середнього рангу Державного департаменту, які вирішували проблеми, що виникали у різних урядах Південної Америки.

Асиметрія між двома континентами сягає своїм корінням колоніального періоду, який переживали Америка та Латинська Америка. Історики Сполучених Штатів підкреслюють індивідуалістичний характер завоювання та колонізації Північної Америки. В іспанській та португальській Америці, з іншого боку, існувала суміш між релігійною евангелізацією та імперською владою, що породило суспільства, які були більш відсталими та віддаленими від капіталізму².

У знаменитій промові першого президента США Джорджа Вашингтона в 1796 році схвалювалася ізоляціоністська політика, яка надавала переваги Сполученим Штатам стосовно відмови у взятті участі в інтенсивних європейських конфліктах, які розглядалися як безглузді, в той же час підкреслюючи американський потенціал як «першої з нових націй» і запевняючи громадян, що вони повинні зберегти свої переваги життя в найкраще організованому суспільстві. Фактично все XIX століття було присвячене розширенню своїх внутрішніх кордонів, аж до досягнення величезної території, яка завершилася купівлею Аляски у Росії в 1867 році. Придбання Луїзіани у Наполеона та Флориди у Іспанії, інтеграції Орегона, і, перш за все, отримання величезних територій у Мексики в Каліфорнії, Техасі, Арізоні та Нью-Мексико внаслідок війни 1846 року та Договору Гваделупе-Ідальго 1848 року, разом із завоюванням Заходу створило країну розміром у континент (від Атлантичного до Тихого океану) та надало матеріальну основу для майбутньої наддержави.

Таке збільшення території стало можливим і завдяки прийнятій у 1823 році доктрини Монро, яка відкидала будь-яку присутність європейських держав на американській землі, була застереженням для інших та розв'язувала руки для ведення своєї політики у регіоні у майбутньому. Усі проекти вторгнення та анексії Куби чи Ямайки, запропоновані переважно південними штатами, були, на той час, відкинуті через внутрішню напруженість, яку вирішила Громадянська війна та перемога Півночі в 1865 році. Сполучені Штати почали будуватися, створюючи основи для першої імперської експансії, яка відбулася через війну проти Іспанії в 1898 році³.

² Aguirre L. (2005), *Relations Between Latin America and the United States: Balance and Prospects, Politics and Social Movements in an Hegemonic World: Lessons from Africa, Asia and Latin America*, p. 16.

³ Aguirre L. (2005), *Op. cit.*, p. 17.

На той час Сполучені Штати перетворилися на провідну промислову державу світу (статус, якого вони досягли в 1894 році), і почали поступово нарощувати свою міжнародну присутність. Імперська влада США встановлювалася поетапно, і перше коло її впливу охопило Центральну Америку та Карибський басейн. Перебування при владі Теодора Рузвельта започаткувало абсолютно новий етап, жорсткіший та агресивніший – так звана політика «Великого кийка». Її результатами стала фактична анексія Пуерто-Ріко та інтервенція на Кубу через поправку Платта, а згодом і висадка морських піхотинців у Домініканській Республіці, Гаїті та Нікарагуа задля підтримки американських інвестицій у даних державах. У перші десятиліття ХХ століття були створені протекторати, які включали американську адміністрацію портів, митні та податкові служби для забезпечення стягнення заборгованостей за допомогою окупації, яка тривала протягом значного періоду. Мовою того часу «доларова дипломатія» тісно співпрацювала з «дипломатією канонерок».

Поступове коригування зовнішньої політики США розпочалося лише після Першої світової війни. У 1933 році президент Франклін Делано Рузвельт, під тиском наслідків Великої депресії, через напруженість, що в результаті призведе до Другої світової війни, прагнув встановити відносини співпраці з країнами Латинської Америки, які забезпечили б хорошу підтримку для США у разі конфлікту з державами Осі. Даний етап відносин згодом назвуть «політикою добросусідства», яка була проголошена на Панамериканській конференції в Монтевідео, яка призупинила всі насильницькі дії та вивела всі сили США з цього регіону. Тому ситуації, які в інший час призвели б до дуже жорсткої реакції закінчувалися лише переговорами та дипломатичним врегулюванням⁴.

Дані події можна віднести до першого етапу присутності Сполучених Штатів у Латинській Америці, який вважається найбільш грубим, з найбільшими систематичними політичними та економічними втручаннями та навіть випадками окупації інших держав. Тим не менш, Друга світова війна, яка стала кінцевим етапом даного періоду, спровокувала початок змін у міжнародній політиці та допомогла створити атмосферу відкритості. Держави об'єднали спільний інтерес перемоги, тому вони почали підтримувати антифашистську коаліцію, зокрема Сполучені Штати, надаючи їм сировину та стратегічні продукти за пільговими цінами, а крупні держави регіону навіть свою армію.

Холодна війна знаменує собою другий період у відносинах, коли вплив політики та міжнародного становища стали відігравати ключову роль у відносинах між США та державами регіону. Поява біполярного світу та боротьба проти Радянського Союзу та країн комуністичного табору сформували нову конфігурацію союзів і конфліктів, що стало основою для міждержавних відносин з країнами Латинської Америки на майже 50 років.

Завершення Другої світової війни позначилося періодом найбільшої могутності, досягнутої Сполученими Штатами за всю їхню історію. Використавши перевагу, що на її території не велися бойові дії та трансформували свою економіку, у 1945 році, маючи менше 5% населення світу, Сполучені Штати виробляли 35% світового ВВП, 47% загальної промислової потужності, 22% експорту у світовій економіці та 50% приватних інвестицій. У той же час дисципліновані латиноамериканські економіки діяли в тандемі з сильним політичним контролем їхніх урядів. Попередня і слабка Панамериканська система була перетворена в 1948 році в Організацію американських держав (ОАД), яку критики називали «Міністерством колоній Сполучених Штатів у Латинській Америці». Роком раніше, у вересні 1947 р., у Ріо-де-Жанейро було створено Міжамериканський договір про взаємну допомогу (Договір Ріо), перший із створених Сполученими Штатами регіональних військових альянсів, який на два роки випередив НАТО. Згідно зі статтею 5 цього документа, підписанти повинні були надавати один одному взаємну допомогу своїми збройними силами, якщо хтось із учасників виявився об'єктом «позаконтинентальної агресії». Таким чином країни Латинської Америки були заздалегідь змушені підтримати Сполучені Штати у разі можливого конфлікту з Радянським Союзом – Третьою світовою війною, – яку більшість експертів у Вашингтоні вважали неминучою до середини 1950-х років. Конвенція про заборону комунізму у півкулі, узгоджена на Каракаській конференції

⁴ Friedman M. (2018), *The Good Neighbor Policy*, Oxford Research Encyclopedia. URL: <https://oxfordre.com/latinamericanhistory/view/10.1093/acrefore/9780199366439.001.0001/acrefore-9780199366439-e-222#acrefore-9780199366439-e-222-bibliography-0006> (Last accessed: 14.03.2022).

1954 року, згодом було додана до неї. Цим самим Латинська Америка визнала, що є частиною блоку підтримки зовнішньої політики США⁵.

На той час міжнародна діяльність Вашингтона, у свою чергу, стала набагато складнішою. До 1939 року існувала «єдина» зовнішня політика США, яку повністю координував Держдепартамент. Починаючи з 1945 року, замість неї діяла низка іноземних стратегій, якими керувалися різноманітні державні установи. Першою виявилася міжнародна економічна політика, яка започаткувала основні підготовчі проекти Тегеранської, Ялтинської та Потсдамської конференцій 1943-1945 років, на яких переможці визначали сфери впливу та новий світовий порядок. Другою за важливістю була політика оборони та безпеки, основи якої були включені в Закон про національну безпеку 1947 року. Згодом з'явилися численні інші специфічні галузі, такі як зовнішня сільськогосподарська політика для реалізації величезних надлишків сільського господарства; зовнішня політика щодо енергетики для забезпечення поставок нафти та контролю над її джерелами в країнах, що розвиваються; зовнішня політика щодо транспорту з метою забезпечення переваги американських корпорацій в авіаційній та морській сфері. Вплив Держдепартаменту на ці сфери зовнішньої політики був вкрай невеликим, тому реалізація зовнішніх інтересів Сполучених Штатів тепер стала відноситись до багатьох відомств і органів, в яких динаміка співпраці та конфлікту перетиналися.

Протягом останніх десятиліть у латиноамериканському регіоні активно застосовувалася стратегія стримування, яка послужила основою міжнародного плану США щодо Холодної війни. Різноманітні ситуації були пропущені через призму їх впливу на глобальний баланс між Сполученими Штатами та Радянським Союзом. З тієї ж причини іншою дуже важливою структурною зміною у прийнятті рішень Вашингтоном стало розрізнення ситуацій нормальної та кризової ситуацій, якою вважалося піднесення лівих сил або поведінка держави, яка є близькою до радянської. У той час як нормальні ситуації породжували небагато ініціатив, і ними займався голова управління, чиновник третього рівня, який очолював «департамент» для окремої латиноамериканської країни, кризові ситуації викликали прецеденти. За таких обставин підвищувався рівень прийняття рішень і посилювалася координація, щоб виміряти вплив усіх дій, які здійснює уряд США⁶.

За час Холодної війни в регіоні виникли лише дві значимі ситуації, які мали загальний вплив на стратегію США. Першою була Кубинська революція 1959 року, яка втілила найстрашніші кошмари Державного департаменту, привівши країну півкулі до комунізму та прямого зв'язку з Радянським Союзом (дивно, що ситуація на Кубі продовжує залишатися об'єктом такої ж обмежувальної політики, як економічне ембарго та поправки Хелмса-Бертон після закінчення Холодної війни). Другою була велика політична криза, яка спалахнула в Центральній Америці після повалення диктатора Анастасіо Сомоса в Нікарагуа в липні 1979 року⁷. Дана криза, як доміно почала поширюватися на сусідні країни, які разом із внутрішніми конфліктами, виступали проти збройних сил, які підтримували Сполучені Штати, таких як Фронт національного визволення Фарабундо Марті у Сальвадорі та гватемальських партизанських груп, об'єднаних у Союзі національного опору Гватемали. У даному випадку було застосовано теоретичну пропозицію, сформульовану держсекретарем Генрі Кіссінджером, відому як «ефект доміно». Він стверджував, що в боротьбі з комунізмом не має країн другого чи третього рівня, оскільки втрата маленької країни через радянський вплив може спричинити нові, більш значущі втрати, що змушує встановлювати бар'єри та уникати поширення комунізму у будь-якій точці світу⁸.

Іншими значущими подіями тих років, де превалював страх перед експансією комунізму, були: повалення режиму полковника Хакобо Арбенса в Гватемалі, що поклало край так званій демократичній революції, розпочатій у 1944 році через звинувачення у посиленні впливу невеликої комуністичної партії країни, але фактично викликане загрозою аграрної реформи, яка могла б позбавити потужну американську корпорацію United Fruit Company частини її земель; пізніше, вторгнення в Домініканську Республіку в 1965 році для стримування можливого впливу

⁵ Schoultz L. (1998), *Beneath the United States: A History of U.S. Policy Toward Latin America*. Cambridge: Harvard University Press, p. 387.

⁶ Brands H. (2012) *Latin America's Cold War*. Cambridge, MA: Harvard University Press, p.37.

⁷ Travis P. (2014), *Outlaw States: The United States, Nicaragua, and the Cold War. Roots of the War on Terror*, Washington State University, p. 25.

⁸ Gaffey K. (2020), *The Lasting Effects of U.S. Intervention in Guatemala*, Portland State University, p.21.

ву Куби на уряд на чолі з полковником Франсіско Каманьо після політичних наслідків вбивства диктатора Рафаеля Трухільйо; і, нарешті, активна участь США в політичній боротьбі, що передувала чилійському державному перевороту 11 вересня 1973 року, який поклав кінець демократії в цій країні.

Загалом можна констатувати, що інституції, які формували зовнішню політику щодо Латинської Америки, як правило, не намагалися працювати з сформульованими баченнями чи конкретними проектами. Так відбувалося лише тоді, коли вони відчували, що їхні інтереси починають зачіпатися на глобальному рівні, внаслідок регіональних процесів.

Якщо виключити ці епізоди, в цілому відносини між Сполученими Штатами та Латинською Америкою були нормальними, заснованими на підпорядкуванні або дотриманні країнами регіону принципів, встановлених політикою, нав'язаною Вашингтоном. Хоча США постійно підтримують принципи демократії, чітко закріплені в статуті ОАД, на практиці Вашингтон допоміг встановити та підтримувати багато диктаторських режимів, які відкрито розходилися з цим твердженням, використовуючи аргумент захисту своїх національних інтересів. Прикладами цієї політики було спонсорство так званих «воєнних диктатур для захисту національної безпеки», які використовували ще більші репресії та діяли більш систематично, ніж традиційні диктатури. На основі доктрини національної безпеки, що виступала контрідологією комунізму, США рекомендували військовим перейняти на себе політичну владу і відновлювати консервативні інституції в своїх країнах. У 1960-1970-х роках у Бразилії, Болівії, Уругваї, Аргентині та Чилі були створені військові режими, які використовували державний тероризм для знищення опозиційних політичних та соціальних організацій та намагались встановити ліберальну систему економіки⁹.

Після завершення Холодної війни відносини між США та Латинською Америкою перейшли на третій етап, який значно відрізнявся від попередніх. Період після Холодної війни та в умовах глобалізації породив «епохальну зміну», яка спричинила величезні наслідки у стилі та змісті політики у регіоні. Від суворого біполярного порядку перейшли до ситуації, в якій міжнародна система є однополярною у військовій та комунікаційній сферах, але є значно відкритішою та багатополлярною в економічній та політичній сферах. У Латинській Америці влада США над регіоном відчувалася у повній мірі¹⁰.

Латинська Америка як регіон зазнала значних трансформацій і сильно відрізнялась від того, що було лише зовсім нещодавно. Зникли диктатури, встановилися демократичні режими з досить прозорими виборчими процесами. Але це не призвело до відчутних змін в умовах життя переважної більшості і з різних причин прийшло розчарування демократією¹¹.

Водночас регіон став ще біднішим і нерівноправнішим, підкреслюючи його найгірші історичні риси. За даними Економічної комісії Латинської Америки, у 1980 році в країнах Латинської Америки та Карибського басейну 130 мільйонів людей жили в бідності. У 1990 році, після так званого «втраченого десятиліття» та проблем, викликаних зовнішнім боргом, дана кількість зросла до 190 мільйонів. У 2002 році, незважаючи на початкове покращення ситуації в 1990-х роках, ця кількість зросла до 210 мільйонів людей, що складало близько 44% жителів Латинської Америки.

Тим часом нерівність зберігалася або навіть посилювалася. Латинська Америка довгий час була найменш рівним регіоном у світі. І ця особливість була ще більше посилена негативними наслідками процесу глобалізації та дефіцитом державних ресурсів, що виникли через програми стабілізації, імplementовані МВФ, які зменшили кількість коштів, направлених на соціальну політику. У середньому в Латинській Америці 10% найбіднішого населення отримувало менше 2% національного доходу, а 10% найбагатших – понад 41%¹².

Після завершення існування комуністичних режимів Сполучені Штати дещо втратили ентузіазм щодо країн Південної Америки, що відбувалося і раніше. Але цього разу відсутність інте-

⁹ Aguirre L. (2005), *Op. cit.*, p. 18.

¹⁰ Nye J. (2002) *The Paradox of American Power: Why the World's Only Superpower Can't Go It Alone*, Cambridge: Harvard University Press, p. 116.

¹¹ Brown A. (2000) *Transnational Influences in the Transition from Communism*. *Post-Soviet Affairs* 16, no. 2, p. 23.

¹² Aguirre L. (2005), *Relations Between Latin America and the United States: Balance and Prospects*, *Politics and Social Movements in an Hegemonic World: Lessons from Africa, Asia and Latin America*, p. 20.

ресу з боку США, здається, мала більш стратегічну мету, і він міг відродитися лише внаслідок певного соціального потрясіння у регіоні. Така тенденція посилилася після зміни міжнародної обстановки після 11 вересня 2001 року¹³. Відтоді боротьба з тероризмом і превентивні дії проти держав, які, ймовірно, його покривають, стали превалювати у зовнішній політиці США. Тому навіть такі події як заворушення у Аргентині у 2001 році чи значне зростання бідності в Центральній Америці, що здатні були призвести до зростання політичних та соціальних конфліктів, особливо не цікавило США¹⁴.

Висновки. Відносини між США та країнами Латинської Америки динамічно змінювалися, проте їх основна суть ніколи не змінювалась: США – гегемон, регіональні держави, що їм підпорядковуються. Сполучені Штати мали і продовжують мати потужний вплив на зміну режимів та стабільність у даному регіоні. Механізми та тиск США присутні в Латинській Америці і були особливо актуальними під час хвилі демократизації, яка почалася наприкінці 1970-х років, що призвело до піднесення конкурентних режимів у епоху після Холодної війни.

Гегемони впливають на політичні режими в країнах, що входять до сфери їхнього впливу. Величезну могутність США в західній півкулі та географічне групування латиноамериканських країн є очевидним, тому дії США як тригера та рушійної сили змін політичних режимів у даних країнах побачити достатньо просто.

Аналіз зміни режимів у регіоні у післявоєнний період показав, що посольства США сигналізували про свої продемократичні побажання кожного разу, коли відбувалися такі зміни. Підтримка США демократизації не була постійно вирішальним фактором, але у кожному випадку вона існувала. У 1977 році відбулась зміна політики Вашингтона, що призвело до жорсткого контролю за внутрішньою політикою латиноамериканських держав та перетворень у них.

Врешті можна стверджувати, що Сполучені Штати продовжують вважати регіон Латинської Америки зоною свого виключного інтересу і їх вплив досі залишається вирішальним, особливо під час політичних та соціальних змін, які відбуваються у регіоні.

References

1. Aguirre L. (2005), *Relations Between Latin America and the United States: Balance and Prospects*, Politics and Social Movements in an Hegemonic World: Lessons from Africa, Asia and Latin America, pp. 16-22.
2. Brands H. (2012), *Latin America's Cold War*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 408 p.
3. Brown A. (2000) *Transnational Influences in the Transition from Communism*, Post-Soviet Affairs 16, no. 2, 34 p.
4. Friedman M. (2018), *The Good Neighbor Policy*, Oxford Research Encyclopedia. URL: <https://oxfordre.com/latinamericanhistory/view/10.1093/acrefore/9780199366439.001.0001/acrefore-9780199366439-e-222#acrefore-9780199366439-e-222-bibliography-0006> (Last accessed: 14.03.2022).
5. Gaffey K. (2020), *The Lasting Effects of U.S. Intervention in Guatemala*, Portland State University, 51 p.
6. Merk F. (1966), *The Monroe Doctrine and American Expansionism*, New York: Alfred A. Knopf, 332 p.
7. Nye J. (2002) *The Paradox of American Power: Why the World's Only Superpower Can't Go It Alone*, Cambridge: Harvard University Press, 222 p.
8. Schoultz L. (1998), *Beneath the United States: A History of U.S. Policy Toward Latin America*, Cambridge: Harvard University Press, 496 p.
9. Travis P. (2014), *Outlaw States: The United States, Nicaragua, and the Cold War. Roots of the War on Terror*, Washington State University, 264 p.

¹³ Travis P. (2014), *Outlaw States: The United States, Nicaragua, and the Cold War. Roots of the War on Terror*, Washington State University, p.7.

¹⁴ Aguirre L. (2005), *Relations Between Latin America and the United States: Balance and Prospects*, Politics and Social Movements in an Hegemonic World: Lessons from Africa, Asia and Latin America, p. 21.